

ali lokalni kultus, nego boriti se v prvi vrsti za vseobči napredek šolstva in učiteljstva in za izboljšanje našega mizernega gmotnega stanja. Kdor izmeje učiteljstva se strinja s temi težnjami, oni nam je dobrodošel drug in sobojevnik; kdor ima drugačne želje, prosta mu je pot.

Naša organizacija je svobodna, vzrasla iz nas samih, brez ozira na zgoraj in zdolaj in proti volji mnogih, ki bi radi videli, da je učitelj ubog tlačan, brezpraven in brezpomemben. In v tej naši veličastni organizaciji imamo prvo in odločilno besedo mi sami in drugi nobeden. Ljuba in dobrodošla pa nam je vsaka stranka in vsaka oseba, ki nas podpira v naših težnjah. Saj, kdor je z nami in za nas, s tem smo i mi!

Premalo poznamo istrska učiteljska društva, da bi mogli izreči o njih konkretno sodbo, ali vendar se nam zdi, da ni vse tako, kakor bi bilo prav. Gg. tamošnjim tovarišem prav toplo priporočamo, naj z vsemi močmi delajo na to, da bodo učiteljska društva v prvi vrsti izraz mnenja in mišljenja društvenih pravih članov t. j. učiteljev ter naj zavrnejo vsakogar, ki bi roval proti naši solidarnosti, naši organizaciji, znabiti s prikritim namenom: „Divide et impera.“ Bodi nam vedno v čislih izrek: „Sloga jači, nesloga tlači!“

V premislek.

III.

Od nobenega človeka se ne more zahtevati, da naj nekaj zna, česar se ni učil, in nepreviden je le oni, ki poveri koga z delom, kojega le ta ni več. Pa pustimo šolsko pisarno in preidimo k pouku samemu. Tu se za začetnika začne šele pravo mučeništvo. Pred seboj ima 60—80 paglavcev, koje mora v II oddelkih poučevati. Dva oddelka hkrati! In kakšna! Slišal je že o takem pouku, morebiti tudi videl, a poučeval še ni. Kakšna skrb, kakšno delo! Popoldne ista mizerija. Sedaj se prične delo t. j. lovenje z ene strani na drugo, danes tako, jutri tako, vse se poskusi, pa le ne gre. Pripravljanja je slednji dan za 4 oddelke; to se vestno zgodi, a le ne gre, vedno je slabše. Disciplina, ki je bila prve dni dobra, se ruši. Da je mera polna, začno otroci, ki so početkom še pridno v šolo hodili, izostajati (jesensko delo); 20, 30, 40 % otrok manjka in sedaj delaj, dosezi uspehe, kakor Ti postava predpisuje. Ubogi učitelj-mučitelj! Sedaj manjka samo še kacega sitnega okrajnega šolskega nadzornika! — Hvala Bogu, ni ga, slabo vreme ga je splašilo. Jesenski dež daje učitelju, ki se je malo privadil ter dobil po več tedenskih poskusih malo prakse, kako se dva oddelka ob jeddnem poučujeta — upanje, da bodo otroci, ker ne morejo zunaj delati — sedaj gotovo polnoštevilno v šolo prišli. Kaj še! Zdaj lije dež curkoma, otroci nimajo dežnikov, so bos, pota so pod vodo. Zopet nič! Na zimo, ko bo sneg, tedaj pa gotovo pridejo. O kaj še! — Sedaj so pota zametena, po cesti so zameti, burja brije čez plan, vrh tega nimajo otroci ne obuval ne gorke obleke. Še 30 % jih ni v šoli, časih komaj 5—10 %. Tako, sedaj uči in glej, da imaš postavne % uspehov. — Kako vendar! Še $\frac{1}{4}$ tega nisem dosegel, kar dosežejo po večrazrednicah. Ali ne vidite zaprek? Neznanje v pisarni, pouk v 2 oddelkih (ozir. 4), revščina, delo, slabo vreme, slaba pota; mar mislite, da sem v mestu? Ja, da sem takoj, ko sem pričel, imel prakso, bi že bilo, a tako! Tako ne gre. Tudi če me obesijo! — In tako gre stvar lepo naprej: na pomlad delo na polji, paša itd. in ko se bliža

konec leta — c. kr. šolski nadzornik. Ako je človek, kateremu ni š vse, potem bo upošteval vse razmere; krajevne, vremenske a tudi učiteljevo prakso, tedaj je dobro, sodil bo uspehe (50% po okoliščinah; če je pa mož postave in š, potem se bo pa gotovo v kvalifikacijski tabeli glasilo —

Erfolg: ungenügend,
Fleiss: kaum genügend,
Fähigkeiten: gut,
Sitt. Benehmen: befriedigend.

Summa: ein schlechter Lehrer.

To si je pridobil, ker je letal tolikokrat in tolikokrat k sosedu, ko se je vestno pripravljaj, bil priden, poskušal in se z drugimi posvetoval, vse ni nič pomagalo: uspehov ni — in zatorej: slab učitelj. — Z Bogom uzori! Z Bogom sladke sanje! V prahu leži navdušenost.

Kdo je kriv? Oni, ki so novincu podelili službo. Kako se more misliti, da bode novinec brez prakse na enorazrednici — najtežji šoli — dosegel uspehov? Na enorazrednico sodijo najboljše učne osebe, izurjeni, praktični učitelji, z gotovim programom v žepu, ne pa novinci, ki si program na račun časa in pouka šele sestavljajo. — Krivda tu ne zadene nikakor učitelja, temveč oblast, ki mu je službo podelila. — V nobenem stanu ni tega, da bi kdo, zapustivši šolo, postal takoj samostojen voditelj, le pri nas učiteljih, le pri nas se nastavlja kot voditelji novinci in novinke. Vojaki, uradniki, advokati, notarji, sodniki — vsi so prej pod vodstvom, le učiteljstvo dela izjemo. A ta izjema dela veliko kvar pouku, veliko škodo šolstvu, in mnogim, mnogim neuspehom je kriva ravno ona — izjema. A kako temu odpomoči, vprašal bo marsikdo. — Takole: Kot pravilo, da, postavno bi morale biti zaukazano, da mora vsak novinec najmanj eno leto služiti na kaki dvo- ali večrazrednici. Tu bi si pridobil prakse pri pouku. To bi bila prehodnja stopnja iz normalnih vadniških razmer v nenormalne razmere enorazrednic. Na večrazrednici bi si pridobil tudi potrebnega znanja za poslovanje v šolski pisarni. Za to naj bi se pod vodstvom in nadzorništvom voditelja vadil in uril v pisarniških zadevah, a se ne tako, da bi on opravljal vsa pisarniška dela sam; vodja šole pa bi imel dolžnost podrejenemu učiteljstvu vse uradne posle razložiti in pokazati, pri spisovanju bodisi tiskovin, ulog itd. vse pojasniti itd.

Pisarniška dela bi pa tudi lahko na pripravnici upeljali. K temu delu bi se pa ne smelo šteti le izpolnjevanje šolskih uradnih spisov, marveč tudi prošnje, naznanila, odgovori sploh vse, kar rabi [pisarna] širazrednice. V to svrhu naj bi se v IV. letniku upeljala 1—2 uri na teden in to bi zado- stovalo.

Rešiti je pa še nekaj. Reklo se bo: kdo pojde pa na enorazrednice, tja ne gre nihče rad. — Res je, nihče ne gre rad na enorazrednico in kdor gre, gre po sili ali pa iz siromaštva. — To je istina. Kako bi se dalo pomagati temu, smo pa pojasnili že v II. članku pod tem zaglavjem. Torej: videant consules! —t—

Naše ljudsko šolstvo.

Ljudsko šolstvo pravzaprav ne spada v kompetenco državnega zbora, kajti država si je pač pridržala vso oblast nad šolo in učiteljstvom, bremena pa je popolnoma zvalila na dežele in na občine. V proračunu naučnega ministrstva se nahaja samo postavka 5,760.040 K za ljudsko šolstvo; od te svote pa odpade 4,648.548 K na učiteljska in samo ostanek se porabi za državne ljudske šole.